

Nedeľa 17. 4. Minimalistický šok

Nakoniec sa mi podarilo nás zbaliť do 1 kufra, k tomu nosička na chrbát a Gwenina bugina. Uf, s nárastom počtu členov a aj „body mass“ to bude čoraz ťažšie, no, tato bol spokojný. Let do hlavného mesta Japonska trval z Kantonu iba 4 hodiny. Deti boli po celom dni unavené a rýchlo zaspali. Z lietadla vystupujeme do nočného Tokia, ale nezostávame. Vďaka pracovníkom letiska bez problému kúpime lístky na vlak do Kawasaki a do hodiny sme tam.

Odvšadiaľ na mňa pozerajú čínske znaky, ktoré boli prebraté a tak sa viem aj orientovať. Napríklad Tokio sa v znakoch napíše takto: 東京, v čínštine sa prečíta Dōngjīng – východné mesto, ale v japončine tòókýóó. Japončina však vo svojej výslovnosti nemá žiadne spojenie s čínštinou, ktorá v 8. storočí na ostrovy prišla. Skôr je podobná kórejšťine. Keďže je japončina veľkou záhadou, vznikli rôzne teórie, odkiaľ prišla.

Jedna z teórií tvrdí, že jazyk priniesli mimozemšťania. Je pre mňa záhadou, ako tomu niekto ešte verí. Druhá skupina si stojí za výkladom, že jazyk priniesli kočovní Mongoli, keď docválali na koňoch na ostrovy...tiež mi príde pritiahnutá za hlavu.

Tretia teória mi príde najreálnejšia. Vraví, že jazyk je adaptáciou jazyka pôvodnej Jomon kultúry, ktorá na ostrovoch žila ešte predtým, ako začali vďaka poklesu hladiny mora prichádzať ľudia z Kórey, Číny a blízkeho Sachalinu. Dialo sa tak okolo 2. storočia pred Kristom. Osadlíci, väčšinou farmári so sebou priniesli jazyk. Ten sa premiešal, a keď sa oficiálnym písomným jazykom stali čínske znaky, hovorová reč sa iba adaptovala na jednotlivé znaky a jasne, že i zmenili gramatiku po svojom. A tak sa okolo 8. storočia po Kristovi nazval jazyk Kanji, obsahoval 88 fonetických syláb, ktoré sa s časom redukovali na 67. Analýza DNA Japonských mužov túto teóriu aj potvrdzuje. Zistila som, že:

54% má HAN (čínske) alebo Kórejské gény,

36% má DNA z Tibetu, etnika Qiang (Čína) alebo z Mongolska,

3,5% kolije v krvi Indonézske DNA,

3% má takzvané čisté gény AINU etnika, čo pochádza z ruského Sachalinu.

Tak, či tak, Japonec je z časti Číňan s príjemným správaním. Hotel v Kawasaki je nič moc. 2 miniatúrne izby. Navyše fajčiarske, veď sme ho aj našli na poslednú chvíľu. Malá kúpeľka mi príde ako na intrákoch z umakartu. Tu je však celá z plastu, v jednom kuse, nič sa nedá oddeliť, akoby odliata. 1. šok ma čaká, keď

si sadnem na WC. Sedadlo je príjemne teplé. Chvíľu študujem piktogramy na pravoboku, ktoré mi umožňujú, počas potreby púšťať rôznou intenzitou hlasitosti zurčanie potoka (aby nebolo počuť prdy), umyť si zadok, či ho len osprejovať, alebo si umyť ženské partie. Skúšam, no, na prvý krát skončím s mokrým chrbtom, asi som diery v sedadle mala zapchať úplne...

2. šok prichádza objednaním si večere v reštaurácii, kde sa hneď vyberieme. Je už 10 hodín večer a na ulici je mŕtvo. Objednám si stredný zeleninový šalát, tato steak a deťom cestoviny a hranolky. Keď príde môj šalát, začínam rozmýšľať, ako vyzerá ten „malý“. Môj pozostáva z 3 listov šalátu, 1 malej rajčinky asi 5 hobliniek syru a 5 krutónov. Tato smutne pozerá na 3 kúsky zemiačiku a malého kúska mäsa. „*Nečudo, že sa dožívajú vysokého veku a netrpia civilizačnými chorobami,*“ komentuje: „*Jednoznačne sa neprežívajú.*“

Zobúdzam sa trochu dolámaná. Celú noc som sa snažila ignorovať komára a zvuku rinčania skla. Netuším, čo to bolo. Arlan sa dobýja do izby, je hladný. Balíme a ideme rovno do centra Tokya, hotel East21 v časti Nihombashi by mal byť na 3 noci lepším komfortom. Vyzerá pekne

a dobre vonia. Vonku začína liať, tak organizujeme zvyšok dňa. Najlepšie bude ísť do Národného múzea Ázie v časti UENO.

Páčia sa mi archeologické vykopávky. Zaujímavé sú najmä z Číny, no, deti to veľmi nebaví, tak sa presúvame na ihrisko a odtiaľ do neďalekej ZOO. Len málokto má gorily, tak sa tato nevie vyočiť. Mne sa páči modrá jedovatá žaba a obrovská lenivá anakonda. Naše deti sú asi najhlučnejšie. Neustále počuť: „Jej. Pozri. Tu.“ Zo ZOO prechádzame do mesta vedľa jazera Shinabazu, ktoré je lemované kvitnúcimi ružovými čerešňami. Jeden z dôvodov, prečo nás Japonsko láka. Ďalšou zastávkou je Sensoji temple na Denbouin ulici. Budhistický chrám sa nachádza medzi modernými budovami. Na malom priestore sa v tradičných drevenných domčekoch otvára svet darčiek a suvenírov. Parochne, kimóna, meče. Zastavujeme sa na pizzu a potom vyrážame na posledné miesto – Skytree. Najvyššia budova v Tokyu. Má ucti hodných 634 metrov. Dostaneme sa do výšky 350 m, aj to sme si priplatili, aby sme nemuseli čakať 1 hodinu v rade. Nočné Tokyo je vysvietené a farebné. Omnoho viac nás však zaujme šov, ktoré práve začína. 3D premietaním na tabule skla veže, sa môže dívať na zlé vtáky, ktoré ich neustále špinia farebnými machuľami. Umývači okien ich z vonka umývajú. Vyzerá to presvedčivo. Robia rôzne hlúposti a spievajú. Smežeme sa všetci.

Unavení sa dovalíme do hotela a deti zaspávajú do 5 minút. Ja si ešte užívam kúpeľku a drahé kozmetické produkty značky Shiseido, ktoré hotel poskytuje.

Pondelok 18.4. Čierno-biele Tokyo

Dnes sme spravili rekord v spaní. Nik sa nezobudil pred 10. Sme plní energie. Čaká nás obrovský „Rybí trh“, kde sa dajú kúpiť hádam všetky morské potvory. Neodolávam a dám si mečúňa na paličke. Hmmm. Pomaly sa prechádzame pomedzi miniatúrne stánky v úzkych uličkách. Suši je najčastejšou ponúkanou komoditou. Po hodine predierania sa sme hladní a skončíme v najužšej reštaurácii, akú sme kedy videli. Sedeli sme za dlhým pultom. Za chrbtom máme tak 75 cm k stene. Na 2. Strane pultu 3 kuchári majstrujú jedlo. Tí majú trochu viac priestoru. Neďaleko sa nachádza pekný Hamarikyu park. Mám v ňom pocit ako v central parku v New Yorku. Zeleň a okolo mrakodrapy. Budovy sú moderné, no, akobyby nezosúladené v štýle. Ale nevádi to až tak veľmi. Deti sa vybehajú a ja sa kochám v čistote. V Japonsku nie sú na uliciach smetné koše. Každý si musí odpad zobrať domov, tam ho roztriediť, aby sa recykloval. Najprv je to nepohodlné. Hlavne, keď so sebou nosíme celý deň pokakanú plienku. Ale dá sa na to zvyknúť. Nikde nevidím ani špinu. V parku sa

nachádza najstaršia „teahouse“ čajovňa v Tokyu. Pochádza zo začiatku 17. storočia a dal ju postaviť siedmy šogún (feudálny pán počas stredoveku).

Sem-tam sledujem domácich. Sú tichí, rezervovaní. Ak človek niečo potrebuje, sú ochotní, úctiví a usmievaví. Ráno som skočila do lekárne. Staršia predavačka sa mi poklonila niekoľko krát, až som nevedela, čo so sebou, tak som jej to zakaždým opätovala. Tato tvrdí, že im chýba spontánnosť. Nasledujú pravidlá a nevedia sa „odtrhnúť“. Neskôr som zistila, z čoho ich charakter vyplýva. V metre sa správajú slušne. Všetci sú ticho, šepkajú, alebo pozerajú do telefónov. Sú oblečení striedmo, ale vkusne. Prevládajú tmavé odtiene v kombinácii s bielou. Žiadne rifle, žiadni žobráci. Ženy sa decentne maľujú a dajú si záležať na vlasoch.

Takmer vôbec nevidíme deti. Nikde som síce nevidela značku „Deťom zákaz vstupu do metra“. Výrazne sa líšime farebným oblečením. Avšak, nik na nás nezazerá, ani si neobzerá. Nik nehovorí, že máme 3 deti, ani sa nesnaží si ich nasilu odfotiť. Zaujímavé je, že ráno sú špeciálne vlaky určené výlučne ženám. Medzi 7.30 a 9.00. Netuším prečo. Neviem si predstaviť, že by medzi Japoncami bol nejaký podlý uchylák. Večer pracujú dlho, do 8 -9 hodiny a nie je nezvyčajné, že potom ešte nasleduje večera so šéfom, ktorý sa stáva súčasťou rodiny.

Večer na hoteli si dáme horúci kúpeľ a Slávi ide vyskúšať masáž. Dievčina v kimone bola veľmi úctivá ako povedal. Prostredie čisté, ale masáž nezodpovedala cene. A čo tu zodpovedá? Mám pociť, že som na najdrahšom mieste planéty.

Utorok 19.4. Ako sme sa všetci vyhrali

Dnes to hneď z rána vyzeralo na slnečný a teplý deň. Ideálny na prechádzku po kráľovskom paláci v strede mesta. Ak by ale existoval, pretože, na mieste, kde by sa mal nachádzať, sú iba jeho ruiny spolu s obrázkom, ako asi predtým vyzeral. Nevadí, zložíme sa na lúke, kde bol predtým príbytok mužskej časti kráľovského dvoru a deti spokojne zbierajú kvetinky. Určite sú spokojnejšie, ako keby museli chodiť po múzeu a ničoho sa nedotýkať. Šantivá nálada

nás chytí všetkých, tak sa zhodneme na nasledujúcej destinácii.

Dome Tokyo. Na obrázku je zakreslený kolotoč. A naozaj, po pol hodine v metre vystupujeme v lunaparku uprostred vežiakov. Ruské kolo si nenecháme újsť, je z neho výhľad aj na Skytree.

Podľa plánu zistíme, že je tu obrovská vnútorná herňa. Vstupné je masťné 15 euro na osobu, ale ten kopec

srandy stojí za to. V jednotlivých miestnostiach sa dá stráviť hodiny a hodiny. Gwen začína v časti pre najmenších s rôznymi hračkami a logickými gorálkami na drôtoch. Neskôr sa presúvame do animačného kútiku, kde tancujeme spolu s japonskými mamami a batoľatami. Milla skáče v obrovskom bazéne s modrými loptičkami, pirátskou loďou a preliezkami. Arlie sa usalaší v časti s motorovými vláčikmi, kde si môže postaviť dráhy od výmyslu sveta a zapojiť toľko vagónov, koľko len chce. Spolu sa zahráme v kuchynkách so malými plastovými potravinami od výmyslu sveta, kde mi všetci traja varia dobroty medzinárodnej kuchyne.

Je mi príjemne. Užívam si každý moment a ešte sa aj dobre zahrám:) Rozdiel medzi čínskou a japonskou herňou je citelný. Možno najdôležitejšia je kvalita materiálov a hračiek. Nie sú krikľavé, ale skôr pastelových farieb a kvalitné. Aj prostredie je bezpečnejšie. Spôsob, ako sú poukladané rohože, prevedenie schodov, zábradlie hovorí o tom, že prvá je bezpečnosť. Žiadne fušovanie, olepovanie ostrých rohov lepiacou páskou, trčiacie káble. A nakoniec čistota. Strávila som 3 hodiny v bielych ponožkách...a odchádzam v bielych. Páčili sa mi i záchody, kde každý mal vo vnútri kabínky bezpečnostné „odkladacie“ sedadlo pre dieťa do 3 rokov. Tak som mohla aj ja bez problému na záchod.

Večer zakončujeme instantnými rezancami pred japonskou rozprávkou typu Pokémon, kde lietajú draky všetkých farieb, tvarov a veľkostí. Tato má službu v ukladaní na spánok a ja si idem užiť do blízkeho obchodáku a študujem sortiment. Európske potraviny sú tu lacnejšie ako v číne, asi o 1/4.

Streda 20.4. Japonská navigácia

Som rada, že tento deň je za nami. Ráno som chytro pobalila kufor, kým tato zobral deti na nákup potravín. Predpokladám, že stál najmenej 5 minút pred výkladom svojich obľúbených čokoládových koláčov. Rozlúčili sme sa v hoteli a prešli takmer celé Tokyo, aby sme si vyzdvihli auto. 7-miestnu Toyotu. Všetko prebehlo v poriadku, až kým sme si chceli zadať adresu hotela do navigácie.... bola iba v Japončine.

„Ale ved', ona rozpráva anglicky...“ úslužne sa nám klaňal zamestnanec požičovne.

„No, to mi je nič platné, keď mi bude rozprávať počas jazdy, ak jej neviem zadať destináciu.“ Zvyšoval Slávi hlas. Jednal týždeň s požičovňou, aby sme mali anglickú.

„Prepáčte, je mi to ľúto.. Ale takto si to viete zadať....podľa telefónneho čísla.“ Hľadal pán riešenie. Tato sa upokojil a zobral argument do úvahy. Videla som na jeho tvári, že to určite spracuje a zakaždým sa vynájde. Vyrázili sme. Ja trochu s krčami v bruchu a tato spokojný. Konečne sa cítil voľný. Aj keď sa v Japonsku jazdí na opačnej strane, nedal sa vykoľajit' a za pár minút elegantne brázdil po dokonalých cestách.

Po pár desiatkach kilometrov sme si zvykli na navigáciu aj neustále mýta. Do národného parku Nikko to bolo 170 km. Zaplatili sme v prepočte 64€. Prostredie sa nie veľmi menilo. Veľa lesov a postupne sa kopce

zvyšovali. Kopce národného parku, ktorého chrámy sú pod ochranou UNESCO dosahuje výšku 2600 metrov nadmorskej výšky. Okrem toho je tu mnoho horúcich prameňov.

Náš hotel sa nachádza na začiatku dedinky Imaichi. Pán na recepcii na nás po príchode skríkol: „*Shoes off!*“ (vyzuť sa) a hneď sa pokračoval vo svojom príjemnom úsmeve. Dostávame klasickú japonskú izbu, kde sa spí na futonoch – skladacích matracoch, čo sa cez deň skrývajú do skrine. Vytvoríme 4-matracové letisko sa deti majú hneď o zábavu postarané. Podlaha je prikrytá rohožami z jemnej suchej slamy – tatami.

V neďalekom obchode nakúpime potraviny a následne pripravujem večeru ako pravá Japonka, kľáčiak na zemi pri nízkom stolíku. Kúpila som hotovú, vákuovo zabalenú ryžu, varené

kuracie prsia a vajíčka, hotový zeleninový šalát a do misiek zalejem rezance. Dnes budú švédske stoly. Všetko super rýchle a pohodlné. A nejako tu mám väčšiu dôveru v polotovary, na ktoré v Číne nemám odvahu ani pozrieť.

Štvrtok 21. 4. Keď si nebol v Nikko, nebol si v Japonsku

Zistili sme, že sme v oblasti pestovateľov jahôd. Vyrába sa tu jahodový cider, čokoláda, zmrzlina, lekvár, sušienky a iné dobroty. Popri jednom poli sme si všimli návesnú tabuľu do Edo múzea. Toto slovíčko sme počuli už niekoľko krát, ale netušili sme, čo znamená. Až do dnes....

Ráno, po celkom dobrej noci na zemi, sme vstupovali do lesa s najkrajšími chrámami. Našli sme to na stránke cestovky Bubo, ktorá tvrdí, že: „Ak si nebol v Nikko, nebol si v Japonsku.“ Dnes mi to nadšený Slávi zopakoval už x ráz, tak som zvedavá, čo nás čaká.

Do tajomného lesa sme vstúpili cez „posvätný most“ Shinkyo. Teda takmer, pretože aj napriek zaplateniu vstupného sa na konci treba otočiť a výst' vchodom. Dal ho postaviť šogún Togukawa na začiatku Edo periódy. „*Aha, tak toto si musím naštudovať!*“ zahlásila som, lebo ma toto slovíčko začínalo frustrovať. A takto sa odvíja príbeh Japonska.

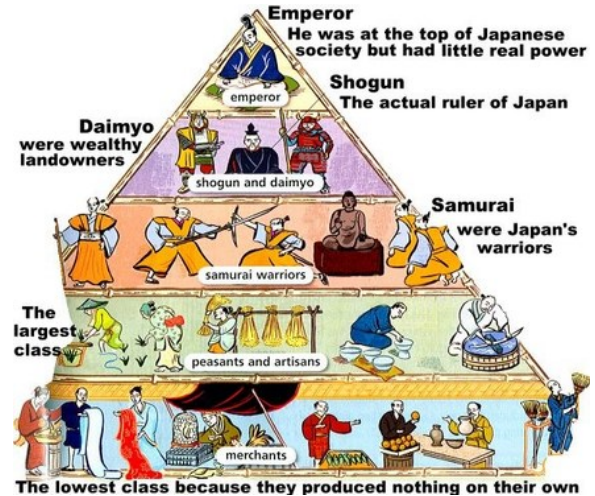
V roku 606 sa chlapíkovi menom Jimmu podarilo centralizovať moc do svojich rúk, spojil jednotlivé klany a prvýkrát sa hovorí o krajine ako cisárstve. Jimmu sa pasoval za cisára (emperora) a pridával si pár atribútov, ktoré sú diskutabilné. Podľa legendy je

potomkom jedného zo Shintoistických bohov. Pôvodné slovo pre vládcu je „Tenno“ – syn nebies.

Od roku 710 sa stáva hlavným mestom Nara. Prichádzajú čínsky učitelia, rozvíja sa obchod. V roku 794 sa hlavné mesto presúva do Kyota, vzdialeného necelých 80 kilometrov. Postupne sa separujú jednotlivé sociálne vrstvy a sú to najmä šľachta - daimyo, ktorí berú moc do svojich rúk. Neustále medzi sebou zápasia, aby získali viac pôdy a moci za pomoci svojich armád. Armádam velí šogún alebo vojenský veliteľ. A vojak sa nazýva samuraj (ten, ktorý slúži). Samuraji su svojím pánom zaviazaní takzvaným čestným kódom a vernosťou Bushido – „spôsob alebo život bojovníka“. Od 12. storočia je cisár iba akousi bábkou. Skutočnú moc v rukách začínajú mať práve šogúni.

Veľký zlom v histórii prichádza v roku 1603, kedy všetku moc koncentruje v rukách šogún Togukawa. Začína Edo obdobie – centralizovaný feudalizmus. Edo kvôli tomu, že hlavné mesto sa presúva do Edo – súčasného Tokya. Trvá až do roku 1868.

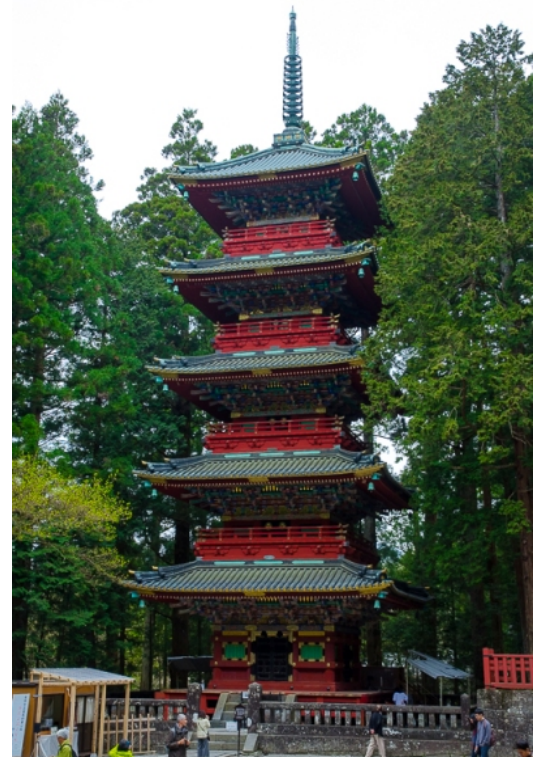
Som spokojná. Viem sa orientovať v čase a zaradiť si práve to, čo nás čaká, keď vstúpime do lesa. Shrines a temples. Najprv sa v nich neviem orientovať, ale po chvíli zistujem, že ich dal postaviť Togukawa, aby posilnil shintoizmus a budhizmus v krajine.

Shintoizmus je polyteistické náboženstvo, ktoré existuje iba na ostrovoch vychádzajúceho slnka. V jeho centre stojí láska, rodina a množenie sa. Preto je úplne bežné vidieť v chrámoch sochy milujúcich sa párov, ženu pri pôrode alebo nadržané dojčiacie prsia. Chrámy sa nazývajú shrines. Najkrajšie sú Futarasan Shrine a Tōshō-gū.

Budhizmus prišiel do Japonska z Číny v 6. storočí vďaka princovi Shotoku. Rinnō-ji chrám je najnápadnejší. Počas histórie sa neraz veriaci dostali do konfliktov, pobili a pozabíjali sa, poprípade sa navzájom vypálili. V súčasnosti je asi 90 percent Japoncov shintoistov, aj keď to oficiálne nikde neuvádzajú. V lesíku sa nachádza 103 budov, z toho je 94 pod ochranou UNESCO. Niektoré su strohé. No, sú aj také, pri ktorých sa zastavuje dych. Nádherné kombinácie farieb, rôzne kresby a sochy. Vyrezávané ornamenty sú takmer v súlade s vysokými cédrmi, čo pamätajú Togukawa. Chrámy boli postavené práve z cédrového dreva. Je to zaujímavé, pretože, keď nad tým rozmýšľam, aj chrám, čo postavil Šalamún je z rovnakého dreva. Asi má svoje kvality.

Všade vládne príjemná atmosféra. Mnisi behajú hore dolu, modlia sa v chrámoch. Sem-tam zaznie gong alebo silný úder

zvonu. Vzduchom sa nesie vôňa kadidiel. Aj deti sú pokojné a baví ich behať po schodoch. Čo ma trochu prekvapuje je fakt, že do každého chrámu si treba kupovať lístky. Tak si vyberáme.

Dozvedám sa, že hlavným dôvodom na posilnenie náboženstva bolo nebezpečenstvo kresťanstva, ktoré pre systém znamenalo destabilizáciu. Postupne vyhostil kresťanov z krajiny a od roku 1641 mohli do Japonska vstúpiť iba Holanďania a Číňania. Zahraničná politika sa dostala na bod mrazu a prišla silné medzinárodná izolácia. Domáci nesmeli opustiť svoju pôdu, ani krajinu.

Šogún nastolil tvrdú politiku sociálnych vrstiev, medzi ktorými sa nedalo pohybovať. Prišlo k podpore obchodu a zostup obchodníkov.

Zároveň upadali samuraji, ktorí už neboli potrební, lebo sa nebojovalo. Prekvitalo umenie, populácia sa stabilizovala a prišli prvé myšlienky o recyklácii materiálov a podpore lesov.

Opúšťame históriu a vydávame sa iba o kúsok ďalej k jazeru Chuzenji, čo vzniklo po výbuchu sopky Nantai vo výške 1269 metrov. Rozpršalo sa a schladilo. Trochu mi aj drkocú zuby, ale pohľad na majestátny 100 metrový vodopád Kegon stojí za to. Dostávame sa k nemu výťahom, ktorý hodí hore dolu v skale a potom tunelom von.

Aby sme sa zohriali, vbehneme do prvej reštaurácii. Jeme ako domáci pekne na zemi. Deťom sa to páči. Najmä Gwen, tá sa roluje popod stôl a všade okolo. Veľa toho nenaje, iba, keby som ju niekde priviazala.... Deti sa poprplú v studených rezancoch a horúcej lepkavej ryži. Mne chutí, aj keď porcie sú naozaj malé. Na WC si uvedomím, že japonská recyklácia materiálov a láska k lesu, čo bola vštepená pred 400 rokmi Tokugawom je pevnou črtou japonskej kultúry. Toaletný papier je všade tak tenký, že si človek radšej zadok umyje vodou...

Piatok 22.4. Arlieho prvá túra a bažiny

Deti sa dostávajú do normálu a vstávajú pred siedmou, ako doma. Arlan ako prvý šepkajúc svojim medvedím hlasom „Chcel by som kakao.“ O chvíľu zobudí baby a besniac sa spolu zobudia minimálne pol hotela. Tú druhú polku zobudí tato, keď na nich hurónsky kričí, aby nekričali. „A do postele. Ani sa nehnúť.“

„Paráda, to som presne chcela. Ešte aspoň 10 minút,“ pomyslí si a ani neotvorím oko. Robím sa, že spím. Nepohnem sa. Plním jeho inštrukcie do bodky. No, treba vstávať, pretože sa vraciame k jazeru. Po ceste naďabíme na lanovku, tak sa krátko vyveziem, aby sme si znova pozreli Kegon vodopády zďiaľky. Potom

iba 30 minút serpentínami nad jazero. Auto odstavujeme na parkovisku a nádherným pohľadom na vrchy národného parku. Čaká nás asi 20 minútový výstup na špicu vrchu Hangetsu vo výške 1753 metrov.

Arlie najprv protestuje. Plače a kričí: „Mammmmmmaaaaa.“ Tato sa nedá a pošle ma dopredu. Po chvíli ich počujem, ako sa bavia. Slávi povzbudzuje Arliho každý krok a ten sa začína usmievať.

„Ty si veľký chlapec. Zvládneš to...“ nesie vietor okolím. Keď sa dostane na výhľadovňu, je na seba hrdý. Zvládol to sám a terén bol naozaj prudký a miestami šmykľavý. Slávi žiari dvojnásobnou spokojnosťou. Práve záber z tohto miesta chcel mať. V dobrej nálade so sopkou za chrbtom ešte zaspievame na Skype dedkovi „Happy birthday“. Dnes má 60 rokov. A tato meniny. Ako darček dostane u miestnych pravú bravčovú šnicľu s ryžou. Ako inak, keď nie na zemi?

Po obede pokračujeme k bažinám Senjogahara. Gwen si dám v nádeji, že jú príjemná prechádzka v prírode uspí. Okruh bažinami by mal trvať do 2 hodín. Cesta vedie na drevennom vyvýšenom chodníku. Hodí sa do prostredia s ošarpanými stromami bez lístia, no lišajmi, a žltou vyschnutou trávou v bažinách. Takmer stále sa tiahne popri zurčiacom potoku Yugawa, ktorého bahno je hrdzavé. Pôda tu asi obsahuje veľa železa.

Milla skúma každú mláku. Hľadá žaby, žubrienky alebo aspoň nakladené vajíčka. Arlie si spokojne fúka bublifuk. Jeho spotreba saponátu vzrastá. Len dnes minul takmer celú

náplň – 0,5l. Gwen ani nenapadne zažmúriť oka. Ani sa jej nečudujem, je tu pekne. Všetko upravené. Turistov minimálne, a, aj keď nejakých stretne, sú veľmi tichí. Počúť iba zvonenie zvončekov. Turisti ich nosia kvôli odplašeniu japonských čiernych medvedíkov. My zvončeky nepotrebujeme. Naše deti odplašia všetko. Keď sa dostaneme na koniec, tato si zabehne pár kilometrov po auto.

Zastavujeme sa na brehu jazera Yunoko, kde hádzeme žabky a fúkame bubliny. Deti nakrímim miestnym svetoznámy „cheesecakom“, na ktorého výrobu treba iba 4 ingrediencie – vajce, syr, múku, cukor. Mne chutí skôr ako bábovka. Slávimu nechutí vôbec.

Po ceste späť stretávame skupinku japonských makakov. Sú plaché ako Japonci. Ani sa ich nedá odfotiť. Nasleduje už iba cesta späť, kedy Gwen vyspevuje árie spolu s opernou speváčkou z rádia. Zastavíme sa na detskom ihrisku, dáme oprat' veci v práčovni a zaspávame. Dnes bol nádherný deň. Plný

smiechu. Tato sa teší z fotiek a pochutnáva si na nudlovej polievke, do ktorej som mu nakrájala kuracie prsia. „*Ked' spia,, sú takí zlatí,*“ vzdychne si. Zasmejem sa, lebo viem, že ráno im bude stačiť 5 minút, aby z neho spravili tigra.... S úškrnom dodáva: „*Vidíš. Ked' si nebola v Nikku, nebola si v Japonsku.*“

Sobota 23.4. Mt. Fuji

Máme za sebou ťažkú noc. Gwen bolelo brucho, tak sa dost' naťahovala a plakala. Hádam bude spať po ceste k Mt. Fuji, lebo cesta bude mať až 270 km. Asi na pol ceste si dáme prestávku. Podľa mapy by sme mali naraziť na ZOO, ale bez navigácie sa nám kľučkuje iba veľmi ťažko v úzkych hustých uliciach dediniek popri diaľnici. Ešteže z diaľky vidno ruské kolo. S prekvapením zisťujeme, že ZOO je spojená so zábavným parkom.

Na strane naďabíme na obrovskú húsenkovú dráhu, vyskladanú z dreva. Hneď si spomeniem na Tokyo a ako som počas jazdy musela nútiť svoje telo k dýchaniu. Mozok mi hlavne dolu hlavou prestal fungovať. Tatovi netrvá dlho a Milla je prehovorená. Mám trochu obavy, ale nikde sa dráha netočí dolu hlavou. Hodia do automatu 200 yenov a idú. Čakáme spolu s Gwen a Ariem. Pochutnávame si na strojovej zmrzline. Vanilková chuť ako poctivá ruská zmrzlina z detstva. Ja skôr preferujem zelený čaj macha. Po chvíli sa dráha zastaví a ja počujem Slávov smiech. Milla je biela ako stena. Keď po chvíli prehovorí, dozviem sa: „Mami, vôbec som sa nevedela nadýchnuť. Bolo to hrozné. Chcela som, aby to čo najskôr skončilo.“ Tato sa neprestáva rehlieť a dodáva, že Milla mala sklenenný pohľad a bola biela ako stena.

Začína pribúdať ľudí aj hlučnosť. A zrazu sa maže hranica medzi vnímaním Japonska inak, a mám pocit, že som v Číne. Japoncov je menej. Iba 127 miliónov a postupne vymierajú. Na 1 ženu pripadá 1,4 detí. Šok zažívam, keď zistím, že klietky veľkých šeliem sa nachádzajú hneď vedľa. Gepard je z hluku dost' nervózny a neprestáva behať dookola. Obdivujem krásne bengalské tigre. Naživo som ich tak zblízka ešte nevidela. Neskôr vidíme slony, hrocha, ťavy a mnoho druhov opíc.

Poobedie pokračujeme k pánovi Fuji. Keď sa zrazu zjaví pred nami, nie som schopná ani slova. Iba vydám

nejaký neartikulovalateľný zvuk, pri ktorom Slávi strhne volan, lebo si myslí, že hrozí nebezpečenstvo. Doteraz boli všetky kopce zelené alebo sivé, no Mt. Fuji ich všetky nielenže 2-násobne prevyšuje, ale aj oslňuje svojou snehobiелou farbou. Už 309 rokov je v pohode a vyzerá, že sa na nový výbuch nechystá. Spíme v hoteli pod horou, pri rieke Yamanakako alebo inak Labutie jazero. Som prekvapená prečo, lebo jeho tvar vyzerá ako veľryba. Je jedným z 5 jazier, ktoré ležia hore pri nohách. Hotel je drahý, ale už sme nič iné nenašli 170 euro na noc bez raňajok. Ale

môžeme využiť FURO – japonské kúpele, čo máme hneď pod izbou. Voda v malom bazéne je horúca. Arlie odmietne čo i len namočiť prst a radšej sa hrá so sprchami a nosí nám vlažnú vodu vo vedierku. Milla sa namočí a Gwen po chvíli tiež do pol pása. Zaspávame okamžite. Milla ešte pred zalomením vyjednáva s tatom, že ráno chce skočiť do „100 yenového“ obchodu. Sú všade. Menšie i väčšie. Plné životne dôležitých sprostostí do domácnosti, hračiek a kozmetiky. No, pre nás úžasný zdroj inšpirácie pre deti, aby vydržali počas cesty. Vzdy si tam niečo za menej ako jedno euro nájdú a sú spokojné.

Nedeľa 24.4. Ak budete mať šťastie, uvidíte Fuji

Keď sme spali prvý raz na futonoch na zemi, nemohla som zaspať, pretože som rozmýšľala nad pavúkmi. Čo ak nejaký v noci na mňa vylezie? Podľa štatistiky zje každý človek ročne v spánku 9 kusov. Brrr. A dnes

ráno ma Arlie zobudil s vystrašeným pohľadom. Tato je preč, asi šiel fotiť východ slnka nad horou. Pomaly sa presúvam k miestu, kde má byť obluda. A naozaj. Taká dobrá, masťná, chlpatá tarantulka, čo môže mať s nohami 7-8 cm.

Už sú hore aj baby. Musím úst' príkladom a zostať pokojná. „Chudák, aký je zlatý (snažím sa znieť presvedčivo). Bojí sa nás. Arlie budeš zodpovedný za pavúka. Treba ho sledovať, aby si neublížil, alebo neušiel. Ukážeme ho tatovi. Milli, ty si zodpovedná za Gwen, aby ho neschmatla do ruky a nepopučila ho.“ Dávam jasné inštrukcie. A tak majú na 30 minút program. Nasáčkovanie jeden vedľa druhého sledujú každý pohyb. Sú úplne nadšení a chceli by ho za domáce zvieratko.

Tato sa vracia znechutený. Prší, videl Mt. Fuji iba na chvíľu a aj to iba najspodnejšiu časť. Čakáme, či sa vyčasí, ale asi to nemá význam. Chlpáč vďaka poháru, kam je chytený, opustí hotel a my vyrážame do blízkej záhrady. S najlepším výhľadom na Fuji.

Ako sa dočítam, japonské záhrady sa rozdeľujú do 4 skupín:

1. Rajské
2. Sucho –zemské
3. Prechádzkové
4. Čajové

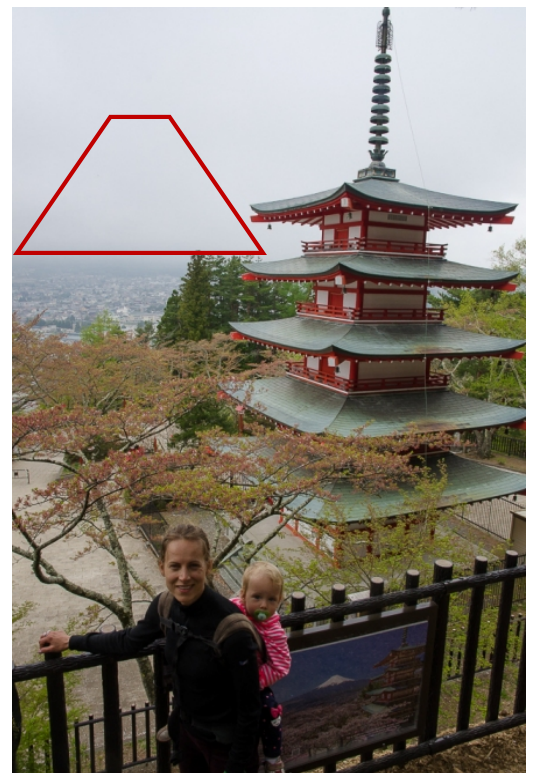
Vo všetkých 4 sa spája šintoistická láska k prírode a budhistický ideál raja. Pri vytváraní každej treba vziať do úvahy sezónnosť všetkých porastov, farby musia byť v rovnováhe ako aj ich tvary, veľkosť, aby sa dosiahla dokonalá harmónia. Prvé dve odhalí celé hneď prvý pohľad. V ostatných sa krásy odhaľujú postupne chodením. Táto bola prechádzková s rozlohou 2,4 ha. Najprv sme videli pole mnohofarebných tulipánov, potom prešli do rozkvitnutej čerešňovej aleje

a skončili pri vodopádoch, z ktorých voda poháňala 3 veľké drevenné kolesá. Tu boli rôzne hry pre deti, aby pochopili logiku práce s vodou. Priehradku, vodné delá, hydraulické zdvíhače. Prehráme sa všetci.

Ďalší dnešný cieľ je shintoistický shrine v čerešňovom sade na kopci, odkiaľ sa dá fotiť Fuji v celej kráse....keby nejaké Fuji bolo vidieť. Nevadí, takto by to vizeralo, ak by nebolo oblačno☺

Čaká nás cesta do mestečka Matsumoto, s 3. najkrajším zámkom z roku 1593. Má 5 poschodí a je kompaktnejší v porovnaní s európskymi. Okolité park nás láka na prechádzku a odpočinok. Spokojne si chlípem horúci macha čaj a deti krmia koi kapre, čo by kvôli kúsku chleba hádam aj vyskočili z vody.

Pokračujem ďalej cez Japonské Alpy. Tých 100 kilometrov sme hádam 80 percent strávili v tuneloch. Ale inak by sa cez 2-3000 metrové vulkána nedalo dostať. Japonsko má ešte 60 aktívnych sopiek. Strasie ma, keď si pomyslím, že Ontake, okolo ktorej prechádzame vybuchla naposledy v septembri 2014 a zabila 57 ľudí. Na mýtnych staniciach pracujú takmer iba japonský mužský

dôchodci. Stanice sú plne automatizované, ľudský faktor je tu zbytočný. No, je príjemné počuť starčekov, ktorí stále rozprávajú a usmievajú sa. So starnutím obyvateľstva je potrebné udržať nízku nezamestnanosť, ktorá sa dlhodobo nachádza na úrovni 3,2 %. Do Takayamy dorážame za tmy.

Pondelok 25.4. Tajomstvá výroby papiera

Ks hostel nakoniec nebol až taký zlý. Spali sme na poschodových posteliach, čo sa deťom páčilo. Takayama je malé historické mestečko, významné kvôli pár unikátom:

1. Takayama Jinya – stará administratívna budova zo začiatku Edo periódy, začiatok 17. storočia,
2. San Machi – zachované tradičné súkromné drevenné domčeky na 3 uliciach vedľa seba, ktoré prekvitali s nárastom dôležitosti obchodníkov po skončení Edo obdobia. Dnes slúžia ako reštaurácie kaviarničky a gejša múzeá.
3. Raňajší trh pozdĺž rieky Miyagawa, kde sú ponúkané miestne špeciality a suveníry. Dali sme si miestnu špecialitu Hido – takmer surový hovädzí plátok na troche ryži v štýle suši. Tato sa rozplýval. Mne sa viac páčili náušnice, čo som si od miestnych kúpila na pamiatku.
4. Hida No Sato – múzeum tradičných domov z Hido regiónu, kde sa práve nachádzame. Dostať sa sem nebolo ľahké. Zblúdili sme. Japonci nie sú veľmi nadaní v označovaní smeru k jednotlivým turistickým atrakciám. Gwen nervózna, dnes nechce veľmi jesť. Tato ešte nervóznejšia, lebo GPS je nám v takýchto situáciách nanič. V jednom z domčekov objavujem tajomstvo KOZO – pevný papier, ktorý mal najvyššiu kvalitu práve tu z Hidy.

Používa sa napríklad na výplň do tradičných posuvných dverí a okien. Vyrába sa z vlákien vnútornej kôry morušových papierových stromov. Z neho sa vyrába i WASHI – papier používaný na umelecké účely, opravy kníh a podobne.

Poobedie vyrážame ďalej, cez horský chrbát, znovu cez nekonečnú spleť tunelov. V Japonsku ich bolo v roku 2012 9760. Dokonca sa nám podarí prechádzať cez 2 najdlhší s úctihodnými 11,7 km. Keď sa vynárame na dennom svetle, aby sme zisli

v dedinke Shirakawago, ani netuším, ako sa orientovať v mape. Normálne som v tom dobrá, ale tu, keďže všade nejaký tunel končí a hneď iný začína, sa cítim stratená.

Shirakawago je zachovaná tradičná dedinka so slamennými strechami v štýle Gassho. Na ich výrobu sa používa YUI systém – pomáha celá dedina, aby sa skončilo v čo najkratšom čase. Najlepšie v ten istý deň. Nie je to však ľadobolá práca. Seno sa musí zbierať na jeseň a suší sa celú zimu. Ukladá sa na husto v 3 vrstvách. Trámy strechy sú pod uhlom 60 stupňov a trčia hore, akoby imitovali spojené ruky v modlitbe. Vysoká strecha v sebe skrýva 3-4 poschodia kvôli tomu, aby dobre akumulovala a uchovávala teplo z pahrieb a tak mohli prežiť húsenice a kukly priadky morušovej, chované na výrobu hodvábu.

Arlanovi sa najviac páčil sofistikovaný systém vodných kanálikov, čo prinášal vodu ku každému domu. Polievali sme a hrali sa pri vode takmer 2 hodiny. Čínski turisti kukali ako muchy puk.

Večer dorážame do mesta samurajov Kanazawy. Za dobrú cenu sa nám podarilo objednať 4* hotel. Znovu vytvárame letisko a čľapoceme sa vo veľkej vani.

Utorok 26.4. Kanawaza – mesto samurajov a čajovej ceremónie

Spali sme ako bábätká. Čerství a pripravení na samurajov sme vyprázdňovali izbu, keď si Shrimpie nechal ľavý ukazovák vo dverách. To bolo plaču. Chytro som mu ho strčila pod studenú vodu. Milla sa postarala o tom, aby na bolesť zabudol. Rozprávala mu, čo budeme dnes vidieť a držala za ruku.

Upokojení sme zaparkovali v centre, neďaleko hradu. Ten dal postaviť v roku 1580 daimyo Maeda Toshiie. Hoci bol zo samurajskej rodiny, vďaka svojej šikovnosti sa posunul do stavu územného šľachtica. Stihol to ešte pred začiatkom EDO éry, kedy už presuny neboli možné. To však nebola najhoršia reštrikcia danej doby. Omnoho horšie dopadli samuraji, ktorí po storočiach vojen už zrazu neboli potrební. Krajina bola scelená, moc mal v rukách de facto šogún. Daimyovia medzi sebou viac nebojovali.

Zo samuraja sa stáva Ronin – muž, ktorý sa túla. Z 1,2 miliónov samurajov sa stalo 400 tisíc Roninom bez zmyslu života.

Z niektorých sa stali zloději, z iných pomstítelia, ktorí si potrebovali ešte vyrovnať účty za stratu cti a stavu s vládou. Na tomto princípe stojí aj príbeh 47 ronin, v ktorom hral Keanu Reeves. Keď sa pomstili ľstivému daimyovi, ktorý zabil ich pána, všetci 46 (jeden medzitým zomrel) spáchali seppuku – rituálnu polosamovraždu.

Podstatou seppuku je, že aj ten, čo prehrá má nárok na česť: „*Vážaná smrť je lepšia ako život v hanbe.*“ Prvýkrát je v histórii zaznamenaná okolo 11. storočia a v EDO perióde bola zakázaná dokonca 2 dekrétmi.

Oficiálne bola zrušená zákonom z roku 1868. Na akt si bojovník obliekol biele kimono. Musel si napísať svoju umierajúcu báseň. Nožom si rozpáral brucho zľava dolu smerom hore doprava. Potom sklonil hlavu ako znak pre kaishakunina, čo mu sťal hlavu. Za zmienku stojí, že rituálnu samozraždu páchali aj ženy, napríklad pri strate manžela. Ako nástroj stačil nôž alebo dlhá vlasová ihla, ktorú si pichli priamo do srdca.

Hlavný šogún samurajom odporučil, aby využili svoje znalosti a vzdelanie. Ak si niekto myslí, že samuraj bola malá hlava, veľké telo, je na omyle. Správny samuraj bol vzdelaný v písme i reči. Vedel písať básne a pekne rozprávať. Aj, keď toho asi veľa nenarozprával. Musel vedieť ovládať svoje telo, ale aj ducha. Mnohí sa stali zamestnancami vlády ako vyberači daní alebo strážcovia zákona. Iní sa stali básnikmi, umelcami, učencami alebo učiteľmi bojových umení.

farebne zladené. Uprostred záhrady je jazierko s malým ostrovčekom. Všetko mi príde tak dokonalé, až nepadne nič do oka. Myslím, že by som ocenila krásu jednotlivých častí viac, keby sa nachádzali pri nejakých oplznutých stromoch.

Nevadí, teším sa do starého Tea house – kaviarničky, kde by sa podľa brožúrky dala absolvovať ceremónia čaju. Pri vchode stojí milá pani v kimone. Pýtam sa jej, koľko čajová ceremónia trvá. Nerozumie, tak ťukám na hodinky. Keď ako tak odpovie 50 minút, tato mi dá pokyn hlavou, že to zatiaľ vydrží s deťmi v záhrade. Keď zaplatím vstupné, vzrušená si opakujem naučenú teóriu:

Čaj prišiel v 8. storočí z Číny, najmä kvôli zdravotným aspektom a kvalitám. Šľachta, ktorá si ho mohla dovoliť začala organizovať čajové párty. Avšak Japoncom chýbal akýsi duchovný aspekt. A tak v 15. storočí Murato Shuko v Kyote vytvára čajovú ceremóniu, ktorá sa neskutočne páči samurajom. Preberú ju a podľa budhistickej etikety a zen ideálom pridajú: „*Ichigo ichie*“ – jeden život, jedno stretnutie, alebo každý moment je jedinečný a hodný zapamätania si. Ceremónia má svoju postupnosť:

1. Stretnutie hostí a ich spoločná prechádzka po mieste ceremónie, vstupovanie do jednotlivých malých miestností domu. Následná očista v kamenných kadiach s vodou. Potom sa dá stretnúť s hosťiteľom, ktorý ich vvedie do miestnosti ceremónie,
2. Hostia by si mali dobre poprezerat' miestnosť, ohodnotiť dekoračné prvky a nádoby, v ktorých sa pripravuje čaj,
3. Účastníci by už v tomto momente mali byť na zemi v kľaku. Pred pitím sa podá ľahký pokrm. Potom nasleduje nekonečné sŕkanie práškoveho zeleného čaju macha a užívanie si momentu.

Nasledujem tetu, ktorá mi otvorí dvere do priestranej miestnosti s otvorenými dverami do záhrady. Je tu ticho. Na zemi je čajník a pár misiek. Teta mi ukáže na zem, tak sadnem. Trochu som nervózna, lebo neviem, či som si

Kým sa deti naháňajú na hradnej lúke, snažím sa predstaviť, ako to tu asi vyzeralo pred 400 rokmi, keď sláva samurajov dohasínala. Vďaka slnku sme všetci usmíati. Deti sa tešia na Kenrokuen, 3. najkrajšej záhrady Japonska. Povedali sme im, že tam budú mať nádherné kvety a možno žaby ☺ Kým sa však prederieme cez všetkých čínskych turistov, sme znechutení. Ale už viem rozoznať Japonca od Číňana. Ťarbavejšou chôdzou a kriľavým oblečením. Kenrokuen je vychádzková záhrada a na každom metre prekvapí. Stromy sú pekne povysádzané,

postup zapamätala v správnom poradí. Teta sa znova objaví. Kľakne pred mňa a položí tanierik s nejakou ružovou hmotou, pokloní sa a odíde. Nevie, čo mám robiť. Tak si obzerám miestnosť. Po chvíľke príde s miskou čaju a zopakuje svoj rituál. Aj ja sa pokloním. Som ešte nervóznejšia. Žiadna ceremónia, tak čakám, možno to ešte príde. Po chvíli prídu 2 ďalší hostia, ale tí idú tiahnuť na zem. Sklamaná si robím vlastnú ceremóniu a snažím sa užívať každý moment. Pekne podľa bodov, ale neodvážim sa postaviť a behať po dome. V takmer prázdnej miestnosti toho na obdivovanie veľa nie je. Keď chytím do ruky miskú, pribehne teta a ukáže mi na ružovú hmotu: „.... asi sa jej nevyhnem, to bude ten ľahký pokrm.“ Mrmlám si pre seba. Na nemalé prekvapenie to celkom dobre chutí. Ako pomletá fazuľa nasladko. Hodím do seba čaj, už je takmer studený. A radšej sa idem posadiť do záhrady. Je nádherná. A tu mi príde, prečo sú japonské izby také striedme.....aby si človek uvedomil nádhernú skrývajúcu sa za oknami. Vydržím tu 40 minút. Teta zatiaľ behá s lepičovou rolkou na čistenie kabátov od vlasov po mieste, kde som predtým sedela.... tiež má svoju ceremóniu.

Už v lepšej nálade sa pobežíme do Migashi Chaya district – časti mesta, kde sú nakoncentrované čajovne a gejše. Zastavujeme pred domom, z ktorého vlastníčka – gejša spravila múzeum. Vo večerných hodinách sa tu konajú drahé predstavenia, kde najlepšie gejše z okolia chodia predvádzať svoju ladnosť a umenie. Od majiteľky, ktorej sa zapáčila Milla, sa dozvedáme, že je gejšou od svojich 18. roku. Tipujem, že môže mať okolo 40. V dome však nebýva, pretože tam nie je kúpeľňa. V hornej časti domu sa nachádza zlatá miestnosť so zlatými tatami. Steblá sena sú individuálne obalené v zlatých papieroch.

Je horúco, ešte sa trochu potúlame po meste

a potom smerujeme po pobreží k Tojinbo útesom. Je to 1 kilometer široký pás prudkých zerodovaných basaltických útesov. Cesta nám trvá dlho, lebo navigácia zlyhala, orientujeme sa podľa návesných tabúľ, čo nás vedú okolo. Keď ich nájdeme, sú krásne osvietené predvečerným slnkom. Zídeme dolu, až k vode, kde deti začínajú objavovať život v malých lágúnkach v skalách. Robíme slimačiu farmu a smežeme sa na schovávajúcich sa sasankách.

Skaly sú krásne a tragické zároveň. Je to obľúbené miesto samovrážd. Ročne tu ukončí život v priemere 25 ľudí. Existuje tu dokonca špeciálna dobrovoľnícka skupina, čo sleduje ľudí a vyhodnocuje potencionálnych samovrahov. Následne sa ich snaží odhovoriť, alebo zavolajú záchranú službu. Samovráždy hrajú dôležitú rolu aj v dnešnej Japonskej dobe. Študent sa zabije, keď sa mu nepodari skúška, obchodník, keď jeho firme hrozí hanba krachu, zamestnanci, keď stratia prácu. Spomedzi rozvinutých krajín má najvyšší počet samovrážd. 17 na 100 tisíc obyvateľov (v USA je to 11).

So západom sa dostávame do hotela. Toto nebol veľmi nadšený, keď ho rezervoval. Bol v akcii a na zapadlom mieste, nič okolo. Keď však dorazíme, sme nadšení. Obrovský apartmán, kuchynka, detské ihrisko vedľa hotela a kúpele „Furo“ zdarma. Hodím Arliho a Millu do plávok a kimona presne na ich vek a šup, ideme. Bazén v vyvierajúcou horúcou vodou máme iba pre seba. A k dispozícii všakovaké gély, čistiacie emulzie, pilingy, šampóny. Skúšame všetko. Milla opakuje ako papagáj. Keď si začne soľnú masu na piling tela nanášať na lýtko a šmirgľovať škrabkou na päty, trochu ma prekvapí. No, vyzerá spokojne, tak ju nechám. Po chvíli ju vidím, ako uteká z horúceho bazéna s krikom: „Štíííííipe.“

Po hodine sú červení ako papriky a unavení. Oblečieme sa do pyžám a ešte si na stroji dáme masáž na chodidlá. Obaja si na jeden stroj dali nohy a celých ich to hrkalo. Nevedeli sa dosmiat'. Na izbe sme našli tata s Gwen, ako počúvajú japonskú hitparádu. Číslo päť patrilo skupine Babymetal. 3 bábkovské Japonky v klipe predvádzali nejaké bojové umenie a sladko spievali v metalovom štýle. Tí Japonci mi miestami prídu fakt uletení, ale asi aj oni potrebujú sem-tam odtrhnúť z reťaze svojej nalinajkovanosti.

Streda 27.4. Ako chcel delfín stiahnuť Millu do vody

Treba sa znova zbalit' a naložit' do auta, ktoré začína vyzerat' poobne, ako to naše. Špinavé. Dnes máme neistý plán. Deti chcú ísť na ihrisko vedľa hotela a nakoniec tam zostaneme celé doobedia. Milla vyrába domček pre víly, Arlie bublifukuje a nakoniec sa všetci hrajú pri vode. Tato medzitým behá po schodoch do kopca. Pohoda. Keď to všetkých omrzí, prejdeme na neďalekú pláž. Aj keď je pod mrakom, piesok je príjemne teplý. Popri zbieraní mušiel navrhujeme, kde by sme sa mohli najesť. Nakoniec ideme znovu k samovražedným skalám a dávame si všetky morské príšery.

Deti majú krevetové rizoto a my s tatom si dávame tanier grilovaných morských plodov: sépiu, mušlu, chobotnicu a veľkého slimáka. Toho sme, ale nemali odvahu ochutnať, potom, ako sa mi ho podarilo vyloviť z mušle, mi jeho hnedé telo pripomínalo.... niečo iné.

Tešili sme sa na ďalší program. Neďaleko v Echizene malo byť veľké akvárium, priamo na pobreží mora. Keď sme zaparkovali, práve odchádzali 4 školské autobusy s deťmi. Akvárium zívalo prázdnotou. Delfíny mali k dispozícii 2 bazény a ani neboli veľmi nedostupné. Cez malý plot sa s nimi dalo hrať. Prišli

mi veľké. Milla chcela tiež vyskúšať hru, kedy natiahne ruku a delfín, vyskakujúc z vody, jej do nej búcha nosom. Zrazu otvoril tlamu a schmatol Mille ruku. Vydela som zdesenie na jej tvári. Jemne som ruku potiahla k sebe a delfín pustil. Ponoril sa a s vynorením na nás vyprskol zábavne vodu. Chcel sa hrať. Milla bola vystrašená, rozplakala sa. Po chvíli utešovania však situáciu pochopila. Pre mňa to bola tiež dobrá škola. Nepchaj ruky delfínovi pred ústa!

Radšej sme sa pobrali ďalej. V zadnej časti sa nám najviac páčil priestor s malými bazénikmi, kde sa dalo hladkať raje, malé žraloky, hviezdice, kraby a chobotnicu.

Tá bola v riadne studenej vode, asi aby sa veľmi nehýbala. Bolo mi jasné, že deti odtiaľ nedostanem a budú mokré až po plecيا. Chápala som to. Sama som bola dotykmi fascinovaná. Odtiahlo nás od nich až tatovo nadšené volanie, pretože objavil obrovské karety, čo sa dali kŕmiť šalátovými listami. Chňapali po nich

akoby sto rokov nejedli. Vedľa sme si ruky strčili do akvária a nechali rybičky Dr. Fish, aby nám obžrali suchú kožu. Presne ako v Kambodži. Arlie nechcel. Radšej s tatou obdivovali všetky možné žaby.

Aby toho nebolo málo, zistili sme, že v jednej časti bolo akvárium s koralovými živočíchmi, presklenné aj zhora. Keď sa človek vyzul, mohol po ňom chodiť, alebo ľahnúť. Jednoducho, čo chcel. Všetci sme ležali dolu bruchami a dívali sa na krásu, čo plávala naokolo. Akoby sme sa potápali. Dokonca, aj Gwen prekonala strach a prišla za na mi. Najprv bola nedôverčivá, pretože nechcela spadnúť do vody. V poslednom zákutí ľudoprázdneho miesta boli tulene. Bol čas ich kŕmenia, kedy ich ošetrovatelia vyvábili z akvária, priamo pred nás. Mohli sme ich hladkať. Prešli 4 hodiny. Ani nevieme ako. Z toľkého vzrušenia sme sa zabudli v čase. Musíme však odísť, čaká nás cesta do bývalého hlavného mesta Kyota (794-1603 n.l.).

Po ceste sa zatiahlo a riadne rozpršalo. Gwenael zaspala a deti sú hladné. Skúsím vybehnúť na najbližšiu pumpu. Nudle nenájdem, no je tu automat na teplé jedlá. Navolím hranolky a hot-dog. Mašina začne odpočítavať 110 sekúnd a potom vyplúje teplé krabice. Deťom chutia. Všeobecne sú tu vendingové mašiny všade. Na teplé, studené nápoje, polievky, zmrzlinu. Navigácia nás privádza až k hotelu. Nie je to nič extra, ale za 100 sme spokojní, nechceli sme platiť dvojnásobok.

Štvrtok 28.4. Deň chrámov

Zobúdame sa do upršaného rána. Náš hotel je priamo pred vchodom do obrovského budhistického chrámu Nishi Honganji. Na ústach cítim pupence horúčky. Nevadí, berieme dáždňiky a ideme prebádať okolie. Tato

má presný plán. Najprv chce vidieť 1001 zlatých sôch v chráme Sanjusangendo. Je plný ľudí. Niektorí sa modlia, iní obzerajú, ako my. Fotenie je zakázané. No, každá zo sôch, božstiev, je v niečom iná.

Pokračujeme k okraju mesta, hore do kopcov, kde je chrám Kyomizu-dera, pod záštitou UNESCO. Miesto je preplnené a len vojsť do uličky autom trvá večne. Nie ešte nájsť miesto na parkovanie. Nakoniec nachádzame, za 4 eurá na 15 minút. Aj to nás ženie cez davy

ľudí s dáždňikmi. Postup je však pomalý. Samotný chrám je pekný, no, zelené svieže okolie v drombom mrhnutí sa mi páči ešte viac. Prechádzame popri veľa turistov, čo si dnes vybrali svoj kimono deň. To by som veru nechcela. Krepčiť v kopcoch v úzkej dlhej sukni, v chlade a na nohách iba voľné dreváky...

Tato prehltnie komentár pri

platení parkovného a schádzame znovu do mesta na nákupnú ulicu Shijo. Všade sú obchody so svetoznámymi značkami. Chytro sa najeme v McDonalde a ideme sa potúlať uličkami. Medzi stánkami nájdeme vchod do sovej zoo. Kým sa deti s tatom vzdelávajú, ja s Gwen behám po obchodíkoch. Milla by chcela tiež, no, tato už nemá náladu.

Milla: „Mami, prečo tato hovorí „nie“ na všetky obchody?“

Ja: „Lebo nemá rád nakupovanie. Chlapov to nebaví.“

Milla: „Ale, veď, v každom obchode je niečo iné a zaujímavé. Prečo tomu nerozumie?“

Ja (smiech): „To sú chlapi, vieš?“

Milla: „O toľko prichádza...“

Poslednou destináciou dneška je Tenryuji chrám. Popravde ma už tak veľmi nezáujma. Aj tak sa mi už všetky chrámy pletú. Skôr sa neviem vynadávať na bambusový les, kam sme sa cez záhrady chrámu dostali. Nedá sa mi však ignorovať únavu a bolesť hlavy. Akoby som mala byť chorá. Už chcem byť na hoteli. Kyoto ma zatiaľ veľmi neočarilo.

Piatok 29.4. Mami, kedy sa to už konečne skončí?

Celú noc som sa potila, no čínska medicína spolu s paracetamolom zabrali. Čaká nás návšteva Gion – štvrte gejší. Je to príjemná časť s nízkymi drevenými domčekmi. V jednej z uličiek stretávame naozajstnú gejšu. Má bielu tvár aj chrbát a na krku k vlasom sa jej farba ťahá do dokonalého cípu. Skromne sklopí oči. Nechce sa fotiť. Na konci ulice nachádzame divadlo, kde sa konajú predstavenia gejší a maiko (dievča, čo sa učí za gejšu). Dnes je predposledný deň ich jarných vystúpení. Najbližšie začína o 2 hodiny. Neváhame a berieme drahé lístky. Stihneme sa ešte najesť a potom sa pohodlne usadíme na horných miestach. Výhľad je dobrý.

Predstavenie sa začína klasickou hudbou na bubon, paličky, hrkálky a 2-strunové husle. Maiko v modrých kimonách prichádzajú pomalým tanečným krokom na pódium. Šermujú vejármi, ukláňajú hlavami a dupú v dokonalom súzvuku. Jediným rušivým momentom je spev. Predpokladám, že 2 hlasy patria nejakým vyslúžilým gejšám. Sem-tam z nich mám husaciu kožu, pretože mi pripomínajú kvílenie plačiek na karochoch.

Asi po 25 minútach sa ma tato pýta, ako dlho to ešte bude trvať. Podľa

zúfalého pohľadu viem, že má dosť. Smejeme sa na 2 čiňankách, čo sa dnes prezliekli do kimón. Sedia pred nami a jedna z nich zaspala. „*V Číne je čas siesty, tak si trochu schrupla.*“ Dodáva tato.

Konečne to začína byť zaujímavé. Tanečníčky začínajú odvíjať nitku nejakého príbehu. Predpokladám, že 2 tety príbeh spievajú. Gwen vymýšľa, tak ju tato berie von. Myslím, že je rád. Ja ešte vydržím chvíľu a tiež beriem deti preč. Začínajú sa pýtať, kedy to už konečne skončí. Arlie sa roluje po zemi.

Ešte stihneme Zlatý pavilón v Kinkaku chráme, kde sú vraj uložené relikvie Budhu. Je tu však taká veľká tlačienka, že masu davu musia posúvať pracovníci chrámu.

Vyrážame do Osaky. Pôvodne sme mali do Nary, ale ubytovanie je všade tak drahé (min. 300 euro na noc), že ideme o 50 km ďalej. Osaka youth hostel je učupený priamo v areály obrovského verejného parku.... k detskými ihriskami na každom kroku. Deti sa najbližšie 2 hodiny prehrajú na 20-metrov dlhých šmykaľach. Večeriame veľmi neskoro, nechala som ich vyhrať do sýtosti. Dnes máme znovu poschodové postele a deti sa dohodujú, kde bude kto spať. Keď spia idem dolu do kúpeľov Furo.

Sú oddelené pre mužov a ženy, lebo sa v nich pohybuje bez šiat. Bežne do kúpeľov chodí celá rodina. Najprv sa treba dobre vydrhnúť a až potom šup do horúceho pramenitého bazéna, kde sa má ostať maximálne 3-5 minút. Kútikom oka sledujem 3 mladé Japonky. Sedia vedľa seba na plastových stoličkách pred veľkými zrkadlami a drhnú sa od hlavy po päty. Neustále klebetia a idú sa popučiť od smiechu. Ženy sú všade rovnaké ☺.

Sobota 30.4. Najkrajší japonský hrad

Dnes sme si dali raňajky v študentskej kantíne na hosteli. Výber nie veľký, ale jedno je chutné. Pečené zemiaky, ryba bez kosti typu hering, ale ugrilovaná, ryža, chlieb, zelenina, polievka a nejaké ovocie. Čudujem sa, koľko si japonskí hostia naberajú. Príde mi to neprimerane veľa oproti porciám v reštauráciách.

Čaká nás cesta k najkrajšiemu hradu Japonska v Himeji. Zabudli sme však, že sa práve začína Golden week, kedy má väčšina

Japoncov dovolenku. 115 kilometrov sa nám natiahne na 3 hodiny. Toto pení za volantom.

Keď dorazíme, vyčnieva ponad stromy. 6-poschodový biely, so štruktúrovaným vysokým opevnením podhradia, aby nepriateľ neprenikol dovnútra. Vo vnútornom podhradí ma 11 studní. Do vnútra je rada na hodinu, tak to vzdáme a radšej sa ideme zložiť do neďalekého parku na hojdačky. Deti majú celé poobedie na vyhratie. Nakrmíme ich palacinkami s jahodami a ďalej pokračujú v hrách. Dnes sú k sebe veľmi milí a nehádajú sa. Gwen sa prehrá okolo nás. Je unavená, no, zaspáť nechce. Ostávame až do neskorého poobedia dúfajúc, že sa vyhneme zápcham. Cesta späť je však tiež dlhá. Gwen zaspí a Milla s Arlanom hrajú logické hry na tablete. Vraciame sa do hostelu.

Nedeľa 1.5. Kolíska a modernosť Japonska

Dnes máme posledný deň. Rozhodujeme sa medzi Narou a parkom. Zvedavosť zvíťazí a trielime do 1. Hlavného mesta Japonska medzi rokmi 710 – 794. Diaľnica nás berie modernou Osakou vo výške 10-30 metrov nad zemou medzi budovami, čo sú miestami tak blízko, že vidno do bytov, či kancelárií.

Modernizácia krajiny začala pádom vlády šogunátu alebo Edo periódy v roku 1868. Konečne sa našiel cisár, ktorý zbral moc do svojich rúk – Meiji. Spolu s jeho nástupom začalo Meiji obdobie. Cisár chcel krajinu otvoriť svetu a dobehnúť technickú revolúciu. Nastolil priemyselnú stratégiu, kedy hlavným vývozným artiklom bol textil, novú administratívu a daňový systém. Prístup k vzdelaniu mal každý. Povinnými znakmi výchovy a života sa stali: úcta voči cisárovi, rodine, shinto náboženstvu, vojenskej službe a národným hrdinom.

Keďže potrebovali viac pôdy, zabrali nejakú časť v Kórey, z čoho bol Japonsko-Čínsky konflikt. Tiež sa nezhodli s Ruskom a vstúpili do vojny. Po porážke v 2. svetovej vojne zohrala veľkú rolu v zraze ekonomiky sebadisciplína a spolupráca. Vojna v Kórey naštartovala priemysel ešte viac. Krajina začala s exportom elektroniky, sofistikovaných technológií a áut. Výsledok: jedna z najbohatších krajín sveta.

Dnes zápcha nie je. Relatívne rýchlo sa dostávame do Nary. Cez cestu nám behajú jelene a srnky. Sú všade, ľudia ich hladkajú. Neskôr zistíme, že je ich tu vypustených 1200

kusov. Sú dokonca aj pri Kodai-Ji chráme, najväčšou drevennou stavbou na svete. Má takmer 50 metrov a postavená bola v 1. polovici 8. storočia. Ukrýva v sebe bronzového Budhu vysokého takmer 15 metrov. Chvíľu sa tlačíme medzi ľuďmi, ale potom radšej využívame pekné počasie. Zložíme sa na najbližšej lúke a krmíme jelene. Niektoré sú drzé a vopchali by hlavu i do tašky. Keď dávam Gwen jablko, jeden ju začne naháňať. Chúd'a, tak sa zľakne, že už žiadneho nechce ani vidieť. Kým tato fotí, hráme schovávačku na lúke a snažíme sa chytiť havrana, čo nám chce uchmatnúť jedlo z tašky.

Po ceste z parku prechádzame okolo domu s kopou detí. Predávajú kimoná a ponúkajú pizzu, čo si môžeme spraviť sami. Príjemné s užitočným. Deti sa prehrávajú s domácimi, nachvíľu odbehnú, aby dali jednotlivé ingrediencie na pripravené cesto a potom všetko spolu zjeme. Ako darček dostávam kimono zadarmo, lebo pizze boli riadne drahé. Príjemnosť prostredia a krátke rozhovory s domácimi stáli však zato.

Spokojne sa vydávame na poslednú cestu. Letisko v Osake, kde máme odovzdať auto. GPS nás zanesie však na miesto, ktoré je vzdialené od letiska ešte 40 km. Nevadí. Neďaleko je vlaková stanica. Zbalíme sa a vyrazíme. Ani nie do hodiny vystupujeme na letisku, priamo pod našim hotelom na poslednú noc. Čaká ma prebalovanie kufra, rozdeľovanie vecí, lebo pri prílete sme mali nadváhu. Dávame si poslednú horúcu vaňu a vyhriate sedadlo na záchode. To mi bude fakt chýbať.

Japonsko je pekné, ale nudné a bez dobrodružstva, ako povedal Slávi. Mille sa páči viac ako Čína, lebo tu ľudia nekričia. Život je nákladný, ale peniaze sú asi správne využité a ponúkajú čistú krajinu. Vďaka a zbohom...

